

Moduri de organizare libertară atunci și acum: grupuri, cercuri, publicații

C. Ganait

16 decembrie 2024

De luat în considerare: din păcate, mare parte din informația din acest text este bazată pe dosarele întocmite de agenții Siguranței Statului și pe articolele apărute în ziarele vremii. Din cauza acestor surse, există constant riscul unor informații exagerate sau denaturate. Sper ca, cu timpul, să am acces și la surse care vin, mai degrabă, dinspre oamenii și grupurile despre care scriu (corespondență, memorii, articole etc.).

Acest text reprezintă finalul primei părți a seriei „1900-1921: anii Ideei”, care s-a concentrat pe modurile de organizare ale vremii. În primele două decenii ale secolului XX, persoanele din cadrul mișcării libertare din România se organizau, într-o oarecare măsură, similar cu modurile în care o facem și astăzi: în grupuri, cercuri și colective asociate unor publicații.

Ceea ce urmează nu este o trecere exhaustivă a acestor moduri de organizare, ci mai degrabă o trecere rapidă prin unele din cele mai vizibile și „de bază” lucruri care se pot regăsi în acestea, indiferent de perioada istorică de care vorbim.

*

Grupul. Această formă de organizare există și astăzi, însă acum îl numim, mai degrabă, grup *de afinitate*. Este o formă de organizare politică autonomă, de obicei de mici dimensiuni, în care membrx sunt unitx prin valori, obiective și convingeri comune.

Municipalistul libertar Murray Bookchin explică foarte bine apariția și rolul grupurilor de afinitate. Acesta susținea că termenul desemnează o formă de organizare, originară din mișcarea anarhistă din Spania secolului al XIX-lea, menită să creeze o rețea de colective mici, autonome și empatice, unite prin idealuri revoluționare. Aceste grupuri oferă un cadru intim în care membrx colaborează în mod direct și democratic, fără structuri ierarhice sau avangarde centralizate, și se adaptează dinamic la situații de viață, fiind rezistente la infiltrare datorită autonomiei lor. Grupurile de afinitate contribuie la mișcarea populară prin inițiative și conștiință colectivă, rămânând flexibile, descentralizate și capabile de cooperare la scară largă în perioade de activitate intensă. Astfel, ele facilitează evoluția și susțin mișcarea revoluționară, fiind laboratoare de experimentare socială și dezvoltare individuală care pot inspira schimbare.

Aceeași funcție o aveau și grupurile anarhiste informale din România anilor 1900-1910. Și aceeași funcție o au și astăzi. Această formă de organizare politică a rămas aproape neschimbată de mai bine de 100 de ani și este, aș putea spune, o tradiție de care am putea să ne apropiem mai mult, fiindcă aceasta a apărut și s-a dezvoltat și în geografia noastră încă din a doua jumătate a secolului XIX. Cu siguranță este un punct important care trebuie cercetat mai în detaliu.

Mai multe despre grupurile de afinitate din primii ani ai secolului XX puteți citi în primul text apărut în cadrul seriei, intitulat „Grupurile de afinitate și cercurile libertare din jurul *Revistei Idei*”.

*

Cercul. Ceea ce era numit „cerc” acum mai bine de 100 de ani este echivalentul *colectivului* sau a unui *cerc de lectură* de astăzi. Atunci, la fel ca și acum, acest mod de organizare îndeplinea mai multe funcții: discuții și dezbateri teoretice și practice, propagarea ideilor/propagandă și, uneori, publicarea unor broșuri, cărți sau ziare, zine, publicații periodice.

Într-un cerc, fiecare membrx are un rol și o voce egală cu a celorlaltx membrx, iar deciziile sunt luate prin consens sau prin vot. Modul de luare a deciziilor depinde de perioada istorică în care a activat acest cerc/colectiv. De exemplu, consensul a devenit un mod mult mai des întâlnit (chiar dominant în unele sfere ale organizării, sau geografii) începând cu anii '90, odată cu resurgența anarhismului. Până în acel moment, istoric vorbind, deciziile erau luate mai degrabă prin democrație directă, folosindu-se votul majoritar. Desigur, asta nu însemna că părerile altor persoane nu erau luate în considerare. Votul

majoritar în cadrul unei organizări anarhiste diferă destul de mult de ceea ce percepem votul că este în cadrul unui stat: în organizarea specifică anarhistă, deoarece există scopuri și țeluri comune, diferențele de opinie nu sunt într-atât de mari încât să apară falii ideologice, ci mai degrabă de nuanță.

Deși consensul funcționează bine în grupuri mici și în cercuri/colective, s-a dovedit ineficient în organizații mari sau mișcări de masă, cum a fost cazul mișcării Occupy din 2011, unde mici grupuri de disidenți au blocat adesea decizii importante.

În mișcarea anarhistă contemporană, grupurile de afinitate mici și informale au înlocuit într-o majoritate destul de mare vechile moduri de organizare de masă. Totuși, există tradiții anarhiste, precum platformismul sau *especificismo* care consideră că, dacă anarhistx vor să devină o forță relevantă în mișcările sociale și să sprijine clasele dominate, este necesar să revină la organizare formală și democrație populară pentru a construi o putere colectivă solidă.

Chiar și așa, în România, începând cu anii '90, modurile de organizare anarhiste au fost concepute în jurul ideii de grupuri de afinitate, care, uneori, se puteau regăsi în mai multe localități deodată (la fel cum Cercul Libertar avea filiale nu doar la București, ci și la Ploiești sau alte orașe).

Mai multe informații despre câteva din cercurile care au existat în primii ani ai secolului XX puteți citi în următoarele două text apărute în cadrul seriei, intitulate „Cele trei luni intense ale Cercului Râvna” și „Cercul libertar: între propaganda prin fapt și sindicalism revoluționar”.

*

Colectivele editoriale și publicațiile acestora. O altă formă de organizare a fost prin intermediul publicațiilor. *Revista Ideei*, cea mai longevivă publicație de acest tip de pe teritoriul statului român (1900–1916), a constituit un punct central pentru anarhistx românx, atât din țară, cât și din diaspora.

Modul de organizare al revistei era destul de simplu: aceasta era „diriguită” de publicistul Panait Mușoiu, iar alte persoane colaborau cu acesta fie cu texte originale, fie cu traduceri, corectură sau cu sprijin monetar. Publicația era, de cele mai multe ori, auto-finanțată, dar exista și un număr considerabil de persoane (de ordinul câtorva zeci) care contribuiau prin subscripții lunare sau anuale, plătite direct lui Mușoiu sau trimise prin poștă. Desigur, erau și numeroase cazuri în care unele persoane primeau ziarul la adresă în fiecare lună, însă uitau să-și plătească cotizația promisă.

Revista Ideei nu reprezenta doar ziarul propriu-zis, ci și publicațiile realizate pe lângă acesta. Anual, erau tipărite diverse broșuri și cărți, conținând traduceri nu doar din clasicii anarhismului sau din scriitori locali, ci și din literatura clasică, beletristică sau lucrări științifice. De altfel, chiar dacă ziarul a fost interzis de către stat în 1916, o dată cu intrarea României în război, Mușoiu a continuat să publice cărți și broșuri pentru mulți alți ani, sub umbrela a ceea ce a devenit „Biblioteca Revistei Ideei”.

Acestea erau oferite la prețuri accesibile sau chiar gratuit, în spiritul devizei publicistului anarhist: „...împart cărți cu și fără parale. Nu numai cine dispune, dar mai vârtos acel ce n-are, trebuie să se împărtășească din harul gândirii înviorătoare.”

Panait Mușoiu nu se limita doar la traduceri și corectură, ci scria texte originale, pregătea materialele pentru tipar, strângea fondurile necesare tipăririi, se ocupa de distribuția ziarului și a publicațiilor și anima cercuri de discuții sau întâlniri, atât cu anarhistx tinerx, cât și cu cex de aceeași generație cu el. Practic, își asumase și un rol de „influencer” avant la lettre, prin care încerca să mobilizeze și să consolideze comunitatea anarhistă.

Alte publicații anarhiste din cea de-a doua perioadă istorică au fost *Sociala*, publicată de Iuliu Neagu-Negulescu în 1898 în comuna Meteleu (azi Scutelnici), jud. Buzău; *Vremuri noi*, publicația Cercului Libertar din 1908, sau *Mișcarea socială* din 1911. O publicație deosebită a fost *La Coș!*, o zină cu un tiraj mic care încuraja participarea tuturor, indiferent de talentul literar. Toate acestea erau organizate destul de asemănător cu *Revista Ideei*, cu un grup editorial central, susținătorx și bazate pe subscripții și auto-finanțare.

Activitatea lui Panait Mușoiu din urmă cu 110 ani prezintă multe asemănări cu ceea ce fac astăzi diverse colective. În prezent, acestea nu doar publică zine, broșuri, cărți sau alte materiale informative,

ci organizează și evenimente publice pentru a aduce în discuție teme relevante pentru comunitățile lor sau pentru a strânge fonduri necesare muncii lor. Ca și atunci, problema economică este o provocare presantă. Multă muncă este auto-finanțată și neremunerată, realizată din pasiune și motivație politică. Deși aceste colective și-ar dori să publice mai mult și să răspândească aceste materiale mai departe de propriile bule, resursele limitate din cadrul acestora reduc adesea posibilitățile de publicare, fiind constrânse de timp și spațiu.

Amintesc aici și de alte zine „istorice”, doar că din perioada modernă a anarhismului: *Slogan*, *Lovekills*, *Info-propaganda*, *Buruieni*, *Gluga Neagră*, *Anarhia*, *Creiereală*, *Woah!*, *Ura* etc.

*

Deși nu au reușit să creeze o mișcare de masă, de-alungul întregii perioade a anarhismului clasic, anarhistx românx au fost conectați la rețelele internaționale. Au participat la congrese internaționale, au colaborat cu anarhistx din alte țări și au tradus literatură anarhistă din diverse limbi. Un exemplu este Zamfir Arbore-Ralli, un revoluționar basarabean care a participat la congresul internațional anarhist din 1872. Sau, pentru perioada pe care o acopăr în această serie de texte, un astfel de exemplu ar fi Adolf Reichmann, un tânăr student la Paris, care se afla în legătură cu personalități ale vremii, precum Jean Grave sau Piotr Kropotkin, sau cu diverse organizații internaționaliste.

Biblioteca Anarhistă

C. Ganait

Moduri de organizare libertară atunci și acum: grupuri, cercuri, publicații
16 decembrie 2024

<https://substack.com/home/post/p-153200902>

ro.theanarchistlibrary.org